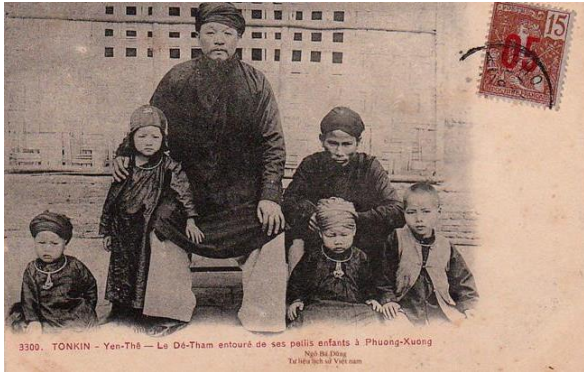

Con Gái Hùm Thiêng Yên Thế trên Đất Pháp

Minh Châu

Bà Hoàng Thị Thế là con nuôi của Tổng thống Pháp Paul Doumer và người làm chứng ở đám cưới là thượng nghị sĩ toàn quyền các thuộc địa và Đại sứ Pháp Albert Sarraut. Năm 1931, Hoàng Thị Thế – con gái của thủ lĩnh nghĩa quân Yên Thế Hoàng Hoa Thám với bà Đặng Thị Nho (tức bà Ba Cắn) – kết hôn với ông Robert Bourges, người Pháp gốc Bỉ tại Candéran, Bordeaux.

Sự kiện này và sau đó là hiện diện của Hoàng Thị Thế trên đất Pháp đã gây nên những chấn động trong dư luận thời bấy giờ.

Hoàng Thị Thế khi còn nhỏ (đứng cạnh cha Đề Thám)

Con nuôi của Tổng thống Pháp

Theo cuốn Kỷ niệm thời thơ ấu (hồi ký của Hoàng Thị Thế viết bằng tiếng Pháp, Lê Kỳ Anh dịch, Omega+ liên kết NXB Khoa học xã hội phát hành) và các tài liệu liên quan (in trong cuốn sách), Hoàng Thị Thế có cuộc đời đầy biến động. Bà sinh ngày 31/3/1901 ở Phồn Xương, Yên Thế, Bắc Giang, tuổi thơ gắn với sóng gió của gia đình và những giai đoạn đấu tranh, trốn tránh trong núi rừng Yên Thế.

Đầu tháng 6/1909, bà bị Pháp bắt vào lúc cuộc khởi nghĩa Yên Thế thoái trào. Mẹ bà là Đặng Thị Nho, cũng bị bắt không lâu sau đó và chết trên đường đi đày đến Alger (25/11/1910). Cha bà, Hoàng Hoa Thám, bị giết ngày 10/2/1913. Lúc đầu, Hoàng Thị Thế được Bouchet nhận trông nom, sau đó giao cho nhà tư sản Nguyễn Hữu Thu ở Hải Phòng chăm sóc. Khi Albert Sarraut sang làm Toàn quyền Đông Dương (từ ngày 15/11/1911 đến 3/1/1914), bà được ông nhận làm con nuôi, lấy tên là Marie Beatric Destham, rồi đưa qua Pháp học khi 16 tuổi.

Năm 1925, sau khi học xong tú tài phần 1, Hoàng Thị Thế được đưa về Việt Nam, làm thủ thư ở Phủ Thống sứ Bắc kỳ với tư cách viên chức Pháp. Bà ở cùng em trai tên Hoàng Văn Vi ở phố Hàm Long. Đến năm 1927, bà được đưa trở lại Pháp. Trở lại Paris, bà được Albert Sarraut giới thiệu như một công chúa. Tổng thống nước Cộng hòa Pháp lúc này là Paul Doumer (từng là Toàn quyền Đông Dương từ năm 1897 đến 1902) nhận làm cha đỡ đầu và cấp cho bà khoản trợ cấp nhiều tranh cãi.

Theo Tuần báo Thức tỉnh kinh tế Đông Dương (L' Eveil économique de l'Indochine) xuất bản ở Đông Dương, do do ông H. Cucherousset là chủ bút, ra ngày 12/6/1932, bà được nhận phụ cấp 30.000 fr tiền đền bù những tài sản tịch thu của cha mình, gồm 30.000 ha đất mà bà đã yêu cầu số tiền đền bù 500.000 fr.

Năm 1930, Hoàng Thị Thế tham gia đóng phim Lá Thư của Louis Mercanton. Bà tự xưng “công chúa Hoàng Thị Thế” và báo chí gọi bà là “Công chúa Trung Hoa”.

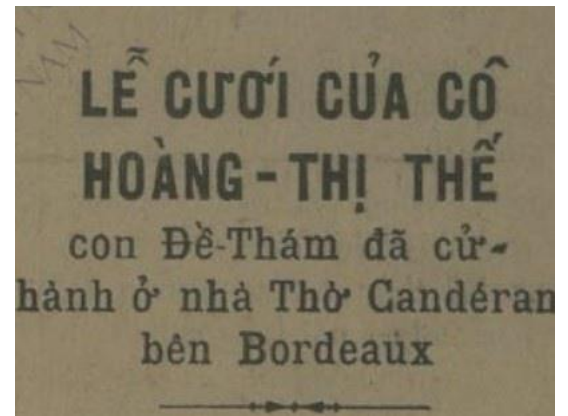
Hoàng Thị Thế trong bộ váy cưới. Bà kết hôn ngày 14/8/1931, ở Tòa thị chính Saint Amand. Ảnh chụp lại từ sách Kỷ niệm thời thơ ấu. Người làm chứng cho cô dâu là cựu Toàn quyền Albert Sarraut

Năm 1931, Hoàng Thị Thế kết hôn với ông Robert Bourges, người Pháp gốc Bỉ. Đề cập sự kiện này, Tuần báo Thức tỉnh kinh tế Đông Dương ra ngày 25/10/1931 cho biết đám cưới diễn ra ở Tòa thị chính Saint Amand ở Caudéran ngày 14/8/1931. Chú rể là Jean Joseph Bernard Robert Bourges, 24 tuổi, không nghề nghiệp. Người làm chứng cho đám cưới là

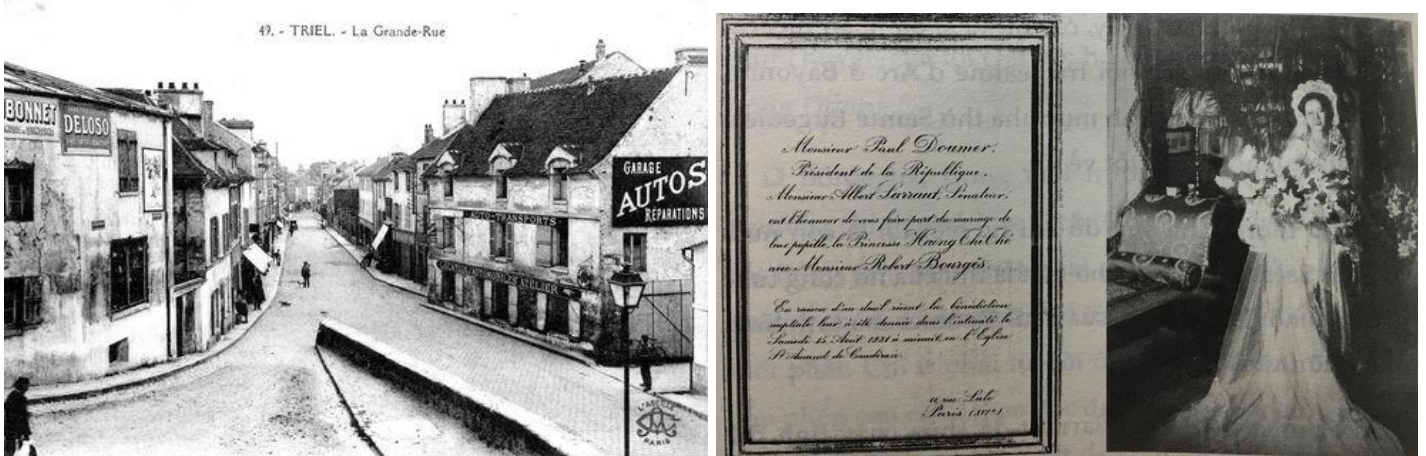

Albert Sarraut, Thượng nghị sĩ toàn quyền các thuộc địa và Đại sứ Pháp. Cuộc hôn nhân này đã gây nên phản ứng trên một số tờ báo, vì dòng chữ danh xưng “công chúa” Hoàng Thị Thế ghi trên giấy báo hỉ.

Tờ Hà Thành Ngọ báo số 1274 ra ngày 13/11/1931 đăng bài “Lễ cưới của cô Hoàng Thị Thế con của Đề Thám đã được cử hành ở nhà thờ Candéran gần Bordeaux. Bài báo cho biết vừa rồi, ở nhà thờ Candéran đã làm lễ cưới cho Hoàng Thị Thế – con Đề Thám, không phải như một số tờ báo Tây đã nói là vị công chúa con vua Tàu.

Thông tin về lễ cưới của Hoàng Thị Thế trên tờ Hà Thành Ngọ báo số 1274, ra ngày 13/11/1931. Nguồn: Thư viện Quốc gia Việt Nam.

Thiệp báo hỷ về lễ cưới của Hoàng Thị Thế, cùng ghi tên hai người cha nuôi của bà là Tổng thống Pháp Paul Doumer và Albert Sarraut, lúc đó là Thượng nghị sĩ. Bên cạnh là cảnh cưới của bà. Ảnh từ sách của Claude Gendre. Bài báo cũng cho biết báo Tây khen Hoàng Thị Thế là người rất đẹp, rất tươi, cử chỉ và ngôn ngữ giống như người đàn bà Pháp.

Bà nói tiếng Tây rất rành và thạo, vì là con nuôi Paul Doumer, lúc này là Tổng thống Pháp, và Albert Sarraut. Hai ông này đều là cựu Toàn quyền Đông Dương. Lễ cưới do ông Ganthier làm chủ tọa. Trước mặt mọi người, ông đã đọc một bài diễn văn mừng cho cặp vợ chồng mới. Người làm chứng cho Hoàng Thị Thế là ông Albert Sarraut, còn người làm chứng cho Robert Bourgès là ông René Bubos.

Trong khi dự tiệc tại nhà riêng của Hoàng Thị Thế tại đường Carnot, thuộc về khu đất Parc Bordelais, ông Albert Sarraut có nói nhiều câu chúc mừng cặp vợ chồng mới “nghe ra có ý thương mến nhiều lắm”. Sau lễ cưới, báo chí ở trong nước ra sức khai thác mối quan hệ của Hoàng Thị Thế với ông Paul Doumer, ông Albert Sarraut và theo sát những hoạt động của Hoàng Thị Thế trên đất Pháp.

Ngày 6/5/1932, Tổng thống Paul Doumer bị người Nga Gorguloff ám sát. Hoàng Thị Thế là người đầu tiên cấp cứu cho ông. Tờ Trung lập ở Sài Gòn nói bà “đau đớn thăm sâu” khi Paul Doumer mất.

Năm 1935, Hoàng Thị Thế sinh hạ con trai, đặt tên là Jean Marie Albert Arthur và tiếp tục có các vai diễn trong một số phim. Năm 1940, bà ly hôn Robert Bourgès.

Năm 1960, Hoàng Thị Thế trở về Việt Nam, lúc đầu ở Hà Nội, sau đó về Bắc Giang. Năm 1974, bà ở căn nhà số 31, E1 khu Tập thể Văn Chương, Hà Nội. Bà qua đời ngày 9/12/1988 và được đưa về Phồn Xương, Yên Thế, Bắc Giang.

Minh Châu